

HET PORSELEINHOEN: NACHTBRAKER VAN HET BURGUMERMAR EN DE LEIJEN

Jouko Dijkstra & Roelf Hovinga

De nieuwe FFF-werkgroep 'Burgumermar/De Leijen' draagt onder andere zorg voor grootschalige broedvogelkarteringen in beide genoemde gebieden en verzamelt daarnaast waarnemingen van derden in het kader van het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (LSB) van SOVON Vogelonderzoek Nederland. Een aandachtsoort in het LSB-project is het Porseleinhoen, een regelmatige bewoner van het Burgumermar en De Leijen en jaarlijks gebiedsdekkend in kaart gebracht.

VOORKOMEN IN FRYSLÂN

Het Porseleinhoen komt jaarlijks met sterk wisselende aantallen voor als broedvogel in Fryslân. Vestigingen van de soort kennen een invasie-achtig karakter, waarbij vaak tijdelijk geschikte broedgebieden, zoals natuurontwikkelingsgebieden, van het ene op het andere jaar bezet worden en net zo lief het jaar er opvolgend weer onbezet zijn. Kenmerkend is het scherpe verschil tussen 1998, toen de Friese populatie geschat werd op 55-70 broedparen, en 1999, toen de Friese populatie 35-45 broedparen bedroeg. Vooral de sterke afnames in jaarlijks getelde gebieden als de Friese IJsselmeerkust, de Alde Feanen en het Fochteloërveen waren hier in 1999

debet aan (Kleefstra 2001).

De belangrijkste broedgebieden in Fryslân worden gevormd door de Friese IJsselmeerkust (gem. 8,6 broedparen in de periode 1995-99), het Lauwersmeergebied (gem. 4,2 broedparen in 1995-99), het Fochteloërveen (gem. 4,0 broedparen in 1995-99), Rottige Meenthe & Brandemeer (gem. 3,8 broedparen in 1995-99) en de Lendevallei (gem. 2,3 broedparen in 1995-99) (bron: SOVON). Daarnaast behoren ook de Waddeneilanden, het Groote Wielengebied, de Alde Feanen en het Sneekermeergebied tot de betere gebieden voor het Porseleinhoen in Nederland.

Porseleinhoen

illustratie: Roelf Hovinga

EXPLOSIEVE ZWEEPSLAGEN

Het Porseleinhoen wordt vaker gehoord dan gezien. Door zijn voorkeur voor dichtbegroeide moerassen en zijn teruggetrokken leefwijze valt het niet mee om de soort te zien te krijgen. Het Porseleinhoen is echter wel goed vast te stellen op zijn geluid. Van eind april tot en met juli maken de mannetjes hun aanwezigheid kenbaar door een vérdragend, eindeloos herhaald "whit-whit-whit", ook wel om-

schreven als de 'explosieve zweepslag'. Wie wél het geluk heeft een Porseleinhoen in het vizier te krijgen, ziet een klein, donker ralletje met een fijn spikkel- en streepjespatroon op het verder overwegend bruin en grijs gekleurde verenkleed.

Porseleinhoentjes hebben een voorkeur voor drassige en ondergelopen graslanden en zeggevelden. Door zijn gebondenheid aan specifieke terreinomstandigheden is het Porseleinhoen in Nederland een schaarse broedvogel geworden. Eeuwenlange ontginning en bedwinging van onze natte natuur-

gebieden hebben ervoor gezorgd dat de natuurlijke dynamiek hier is verdwenen, waardoor pioniersvegetaties en ondergelopen lage vegetaties nauwelijks nog aanwezig zijn.

GERICHTE INVENTARISATIE

Rond het Bergumermeer en De Leijen komt het Porseleinhoen nog jaarlijks voor, zij het in wisselende aantallen. Met name in de schaarse waterrietvelden en natte pitrus- en zeggevelden, deels ontstaan door natuurontwikke-

ling, werden de laatste jaren territoria vastgesteld. Het beste jaar tot nu toe was 2000 toen zes roepende mannetjes werden vastgesteld. Een doordacht, dynamisch waterpeil- en vegetatiebeheer (voldoende overjarige rietzones) moeten het mogelijk maken om ook in de toekomst terreindelen geschikt te houden of te maken voor deze kritische moerasvogel. De FFF-Vogeltelgroep Burgumermar/De Leijen zal door gerichte inventarisaties volgen hoe het Porseleinhoen hierop reageert.

LITERATUUR

KLEEFSTRA R. 2001. Kolonievogels en zeldzame soorten in Fryslân in 1999. *Twirre* 12 (3): 103-111.

Jouko Dijkstra, FFF-Vogeltelgroep Burgumermar/De Leijen

Reiddekkerstrjitte 32, 9257 WR Noardburgum (tel: 0511-474245)

Roelf Hovinga, FFF-Vogeltelgroep Burgumermar/De Leijen, De Singel 10, 9281 LK Harkema (tel: 0512-331332)